Het verhaal van natuur & landschap in Zeeland

ZEELAND
LAND IN ZEE

Samen bouwen aan een sterke identiteit

Zeeland zet zich als provincie op de kaart met “Zeeland, Land in Zee”. Natuur & landschap is een essentieel onderdeel van de identiteit van Zeeland en van wat de provincie uniek en aantrekkelijk maakt voor bewoners, bezoekers en toeristen.

Deze gids definieert het unieke karakter van natuur & landschap in Zeeland. Zodat dit Zeeuws breed nog beter zichtbaar en vindbaar en daarmee ‘beleefbaar’ kan worden gemaakt.

De gids laat zien hoe natuur & landschappen, ieder op een eigen manier, kunnen tonen hoe ze toch allemaal ‘typisch Zeeuws’ zijn en geeft handvatten om het Zeeuwse gevoel nog sterker over te brengen.

Met als doel om te laten zien dat Zeeland in alle jaargetijden aantrekkelijk is om te bezoeken en te beleven. Niet alleen de kust, maar zeker ook het achterland. Daarom bouwen we met alle betrokken organisaties aan een nog sterkere identiteit en daarmee waardering en respect voor onze natuur en ons landschap.

De waarde van een sterke identiteit

Net als mensen, hebben gebieden een identiteit. Het is het gevoel dat wordt opgeroepen en achtergelaten wanneer iemand met het gebied in aanraking komt. Dit gevoel maakt het gebied tot wat het is; bijzonder en eigen.

Een sterke identiteit is authentiek (passend bij het gebied), relevant (aantrekkelijk voor mensen om er te zijn) en onderscheidend (anders dan andere gebieden).

Gebieden met een duidelijke identiteit creëren (onbewuste) aantrekkingskracht, net als bij mensen. Als deze identiteit in alles wordt doorgevoerd zal iedereen die met het gebied in aanraking komt dit herkennen. Dit schept vertrouwen, geeft een positief gevoel en versterkt de binding met het gebied. Dit is precies wat we willen bereiken. Zo kunnen we de natuur en het landschap ook in de toekomst in de gewenste richting ontwikkelen en beleefbaar maken en daar waar nodig (blijven) beschermen.

Opzet van de gids

Het eerste deel van deze gids omschrijft de identiteit van natuur & landschap in Zeeland; het basis gevoel bestaande uit het karakter, de bijbehorende waarden, de belofte en de overtuiging. Deze elementen komen samen tot uitdrukking in 'Het verhaal van natuur & landschap in Zeeland'.

De verschillende natuurgebieden en landschappen kunnen grofweg in vijf sferen worden onderverdeeld die samen de belofte waarmaken. In het tweede deel van deze gids worden deze sferen geïntroduceerd, inclusief voorbeelden van hoe de identiteit, het basis gevoel, kan worden vertaald naar specifieke gebiedseigen verhalen.

Het derde deel geeft tenslotte voorbeelden en praktische handvatten om de identiteit echt in de praktijk te gebruiken.

Zeeland
Land in Zee

Het merk “Zeeland, Land in Zee”, waarmee Zeeland zich als provincie op de kaart zet, is gebouwd op de twee kanten van Zeeland: hard en zacht.

De essentie van het Zeeuws DNA is dat Zeeland twee kanten heeft, water en land. Het zijn twee zielen in één borst. Het water is hard, ruig en onstuimig en staat symbool voor de ondernemende, stoere kant van Zeeland. Het land is zacht, puur, eerlijk, divers en staat symbool voor de nuchtere, betrouwbare en authentieke kant van Zeeland.

Met merk ‘Zeeland, Land in Zee’ wordt in de bijbehorende communicatie uitgesproken, daadkrachtig en zelfs eigenzinnig weggezet. Het is duidelijk dat men de trots die er is, meer naar buiten wil brengen.

Bij de zoektocht naar de identiteit van natuur en landschap in Zeeland is zoveel mogelijk aangesloten bij de inhoud en beweging van dit merk, zonder daarbij de meer ingetogen kant van natuur & landschap uit het oog te verliezen.

Alleen de branding
breekt de dag.

Slingerend
door de duinen.

Niet iedereen
houdt van eten
van de grond.

De identiteit van natuur & landschap in Zeeland

Aanpak

Partners als IVN, VVV Zeeland, Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Terra Maris, Natuurmonumenten, Nationaal Park Oosterschelde, Staatsbosbeheer, Kenniscentrum Kusttoerisme en Het Zeeuwse Landschap hebben samen met de Provincie de identiteit van natuur & landschap in Zeeland gedefinieerd. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar al het goede dat er al ligt, zoals het merk ‘Zeeland, Land in Zee’

Tijdens verschillende bijeenkomsten hebben ook andere betrokkenen, van gemeenten tot ondernemers, meegedacht en geholpen de identiteit verder vorm te geven.

Karaktermodel

Een gebied met een sterke identiteit weerspiegelt een duidelijk karakter. Voor het duiden van het karakter van natuur & landschap in Zeeland is gebruik gemaakt van het BrandPositioner© model*.

Er bestaan acht oerkarakters waarmee mensen, maar ook bedrijven, organisaties of gebieden kunnen worden getypeerd. Karakters bovenin het model zijn meer uitgesproken, karakters onderin meer ingetogen. Karakters aan de linkerkant zijn meer sociaal-georiënteerd en rechts meer resultaat-georiënteerd. Alle karakters zijn even waardevol en kunnen de basis vormen voor een sterke identiteit.

* Gebaseerd op het archetypemodel van Carl Gustav Jung, grondlegger van de analytische psychologie.

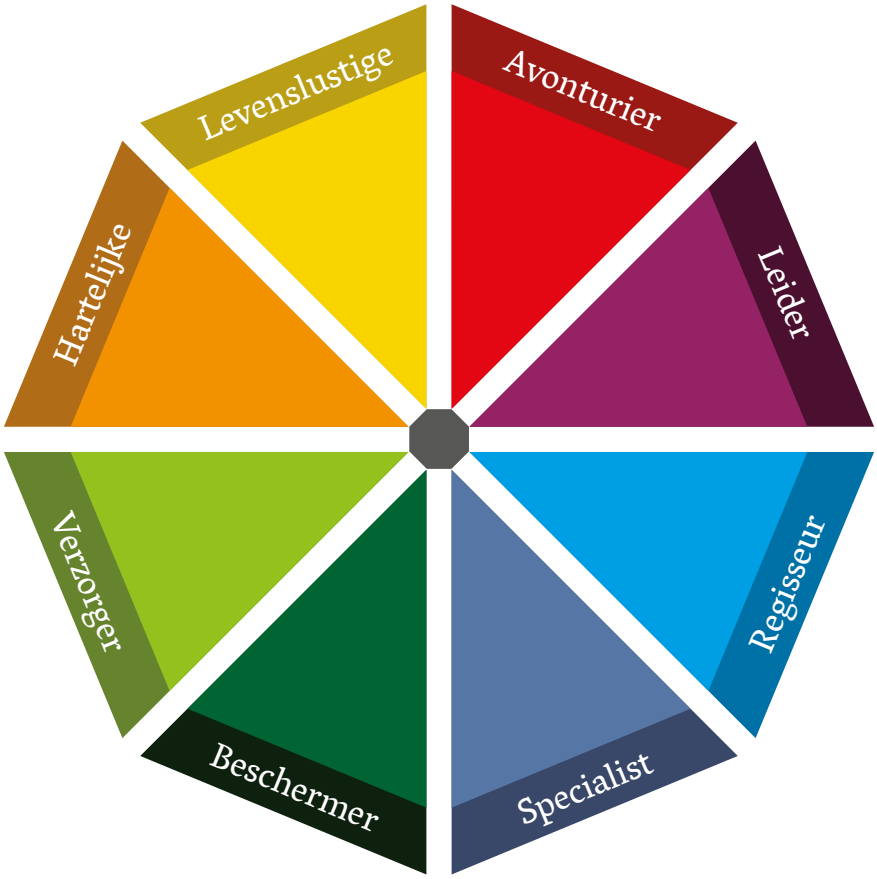
Levenslustige
Avonturier
Hartelijke
Leider
Verzorger
Regisseur
Beschermer
Specialist

Het karakter van natuur & landschap in Zeeland

Natuurgebieden & landschappen in Zeeland worden op dit moment op een manier naar buiten gebracht die vooral past bij de ingetogen, groen/blauwe karakters. Associaties hierbij zijn bijvoorbeeld betrouwbaar, nuchter, beschermend, behoudend, serieus, informatief, gedetailleerd en degelijk.

Aansluitend bij het merk 'Zeeland, Land in Zee' én passend bij het doel om veel meer te laten zien waar de natuur in Zeeland voor staat (van 'ingetogen trots' naar 'uitgesproken trots') past het gewenste karakter van natuur & landschap in Zeeland het beste bij de **Avontuurlijke Regisseur**.

Het karakter van de Regisseur is meer extravert, dynamisch en trots dan nu tot uitdrukking komt, terwijl het wel duidelijk inhoudelijk blijft. Daarmee blijft het passend bij het DNA van de Zeeuwen en de natuur- en landschap beherende organisaties. De dynamische en 'ruige' elementen die de Zeeuwse natuur ook in zich heeft komen terug in de rode, avontuurlijke, rand.

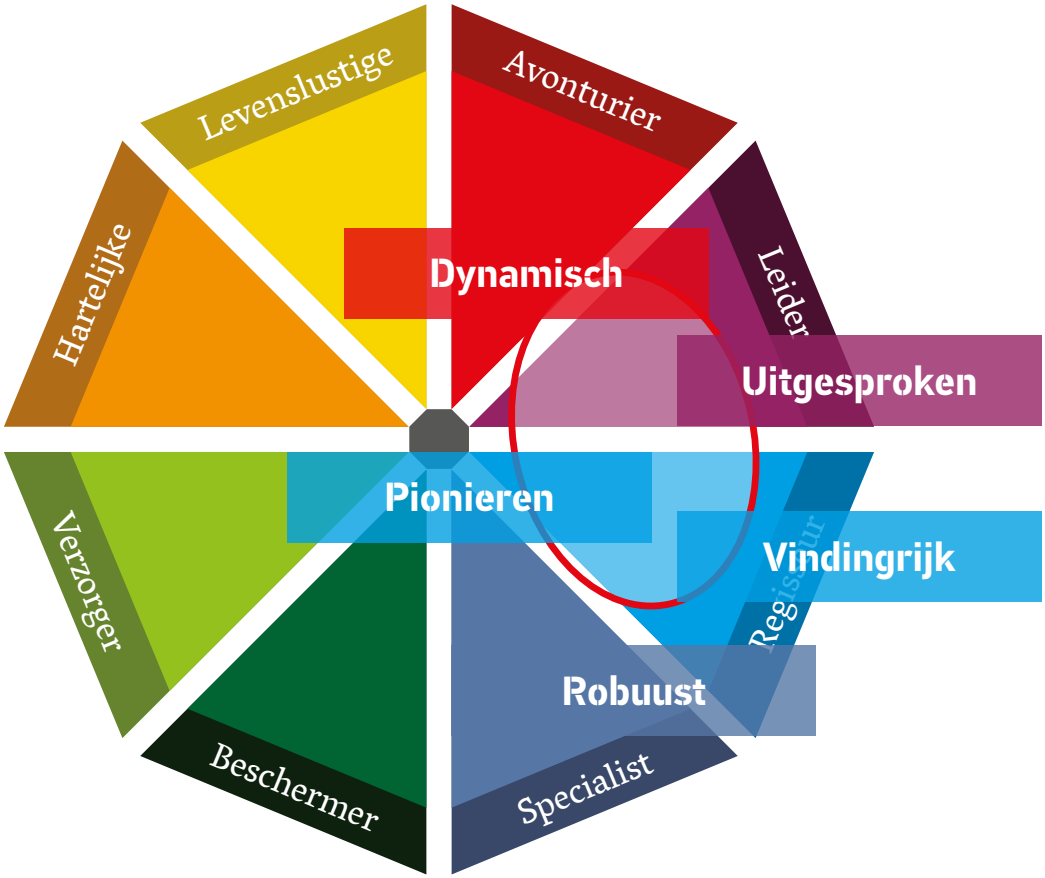
Levenslustige
Avonturier
Hartelijke
Leider
Dynamisch
Uitgesproken
Pionieren
Vindingrijk
Verzorger
Regisseur
Robuust
Beschermer
Specialist

De identiteit van natuur & landschap in Zeeland

De identiteit van natuur & landschap in Zeeland, gebaseerd op het karakter van de Avontuurlijke Regisseur, is weergegeven in onderstaand huis.

In het ‘wolkje’ van het huis staat de overtuiging van waaruit er met natuur & landschap in Zeeland wordt omgegaan. De overtuiging **‘Zeeland is Land in Zee’** is in lijn met het Zeeland merk en geeft aan dat we ervan overtuigd zijn dat je overal in Zeeland in contact staat met de zee. Ook zonder dat je letterlijk de zee ziet.

In de kern van het huis staat de belofte. Dit is het overkoepelende gevoel dat je krijgt als je in contact komt met natuur & landschap in Zeeland; **‘Verrassend contrastrijk’**. Alle verschillende gebieden in Zeeland vormen samen een enorm contrastrijke natuur, nog meer dan je in eerste instantie verwacht.

Om het huis staan vijf waarden. Deze beschrijven samen de typische houding en stijl van natuur & landschap in Zeeland.

Aan de basis de zogenaamde ankerwaarden: **‘Dynamisch’** en **‘Pionieren’.** Deze waarden zijn al sterk aanwezig en moeten worden gekoesterd. In de dakgoot van het huis de aspiratiewaarden: **‘Robuust’** en ‘**Uitgesproken’**. Deze waarden zijn er al, maar door hier extra aandacht aan te geven worden deze nog zichtbaarder.

En dan aan de top de eigenwaarde: **‘Vindingrijk’.** De meest kenmerkende waarde. Als natuur & landschap in Zeeland in één woord omschreven wordt, dan zou het deze waarde moeten zijn; het gevoel van vindingrijkheid. Dit gaat dan over de vindingrijkheid van de natuur ‘kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden’. En over de mentaliteit van de Zeeuwen ‘de manier waarop men in Zeeland met de natuur en het landschap leeft’.

Het verhaal van natuur & landschap in Zeeland

Zeeland is Land in Zee. Een eilandenrijk waar water nooit ver weg is. Een land vol ruimte en weidsheid. De vergezichten, de wolkenluchten en de eindeloze lijnen van het Zeeuwse landschap geven je een gevoel van rust en oneindigheid. Zeeland is uitwaaien in de wind en opwarmen in de zon; actief genieten op of in het water en rust vinden in de polders.

De ligging op de grens van land en zee, het leven met water in voor- en rampspoed en de sporen van oorlogen hebben geleid tot natuurgebieden en landschappen vol contrast en dynamiek: eb & vloed, zout, zoet & brak, binnendijks & buitendijks, kleinschalig & grootschalig, besloten & open. Van de breedste én smalste stranden met hun rulle duinen tot ruwe schorren en slikken met verdronken dorpen maar ook landschappen met hagen en bloemdijken. Van strekdammen, dijken, kreken, inlagen en keringen tot akkers met vette klei, afgewisseld door pittoreske dorpen.

De Zeeuwse land- en (onder)waterwereld biedt ruimte aan unieke planten en dieren. Vele soorten trekvogels komen hier bijtanken en op verschillende plekken is onze bekende eetbare natuur te vinden, zoals mosselen, oesters en zilte groenten.

In Zeeland koesteren we onze natuur en zijn we ons bewust van de kwetsbaarheid ervan. Onze Zeeuwse volksaard en het leven met ruimte, wind en water vormen onze natuur en landschappen en hoe we ermee omgaan. We versterken en ontwikkelen. Zorgzaam en nuchter, maar ook ondernemend en innovatief.

Kom ervaren wat het leven in een delta betekent en hoe de Zeeuwen hier al eeuwenlang vindingrijk mee omgaan. Ontdek de verrassend verschillende landschappen en wat ze met je doen. Steek eens een dijk over, dompel je onder in de onderwaterwereld of bezoek eens de overkant. Ervaar waar de Zeeuwen zo trots op zijn!

De waarden

De waarden beschrijven samen de typische stijl van natuur & landschap in Zeeland.

Vindingrijk

SLIM, CREATIEF, ADAPTIEF

In Zeeland zijn we gewend aan steeds veranderende omstandigheden en leven met water in voor- en rampspoed. In veel gebieden heeft de natuur het voor een groot deel voor het zeggen en wij als Zeeuwen gaan hier al eeuwenlang slim mee om. Andersom weet ook de natuur zich slim aan te passen. Zo ontstaan er steeds nieuwe soorten die slim inspelen op hun omgeving. Denk aan de verdronken dorpen waar nieuwe natuur ontstaat of de vegetatie die zich redt in verschillende getijden.

Uitgesproken

KRACHTIG, EIGENZINNIG, TROTS

Natuur & landschap in Zeeland biedt zo veel moois. Het is krachtig en eigenzinnig, net als de Zeeuwse volksaard. We durven boven het maaiveld uit te steken en laten zien wat we te bieden hebben. Van bekende tot minder bekende gebieden; het is natuur en landschap om trots op te zijn. Door deze trots uit te spreken wakkeren we de trots van alle Zeeuwen aan en helpen we hen de verschillende gebieden te beleven en te ervaren. Want ervaring leidt tot bewustwording en bewustwording leidt tot het beter zorg dragen voor onze natuur & landschappen.

Robuust

OVERZICHTELIJK, INHOUDELIJK, KAN TEGEN EEN STOOTJE

Van de overzichtelijke lijnen in het landschap, de akkers met vette klei tot de uitgestrekte stranden en kleine polders. Onze natuur en ons landschap kan tegen een stootje. Robuust maar niet onverwoestbaar. Daarom leiden we bezoekers slim naar onze recreatienatuur en opengestelde natuurterreinen en beschermen we onze kwetsbare gebieden. We zoeken naar vindingrijke manieren om deze gebieden beleefbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan kwetsbare natuur. Zo blijven deze bestaan en worden ze steeds robuuster.

Pionieren

PROACTIEF, LEF, INNOVATIEF

Wereldwijd kijken mensen naar hoe we in Zeeland omgaan met de ligging op de grens van land en zee. En juist de komende jaren moeten we pionieren om de zeespiegelstijging op te vangen. Daarnaast komen we proactief met oplossingen om de natuur te beschermen en te versterken. Van de ontwikkeling van Waterdunen met het Kustlaboratorium en de getijdenduiker, het breder, dieper en langer maken van de Zwingeul, waardoor het leefgebied voor veel dier- en plantensoorten bewaard blijft, tot het treffen van maatregelen om de Roggenplaat op te spuiten.

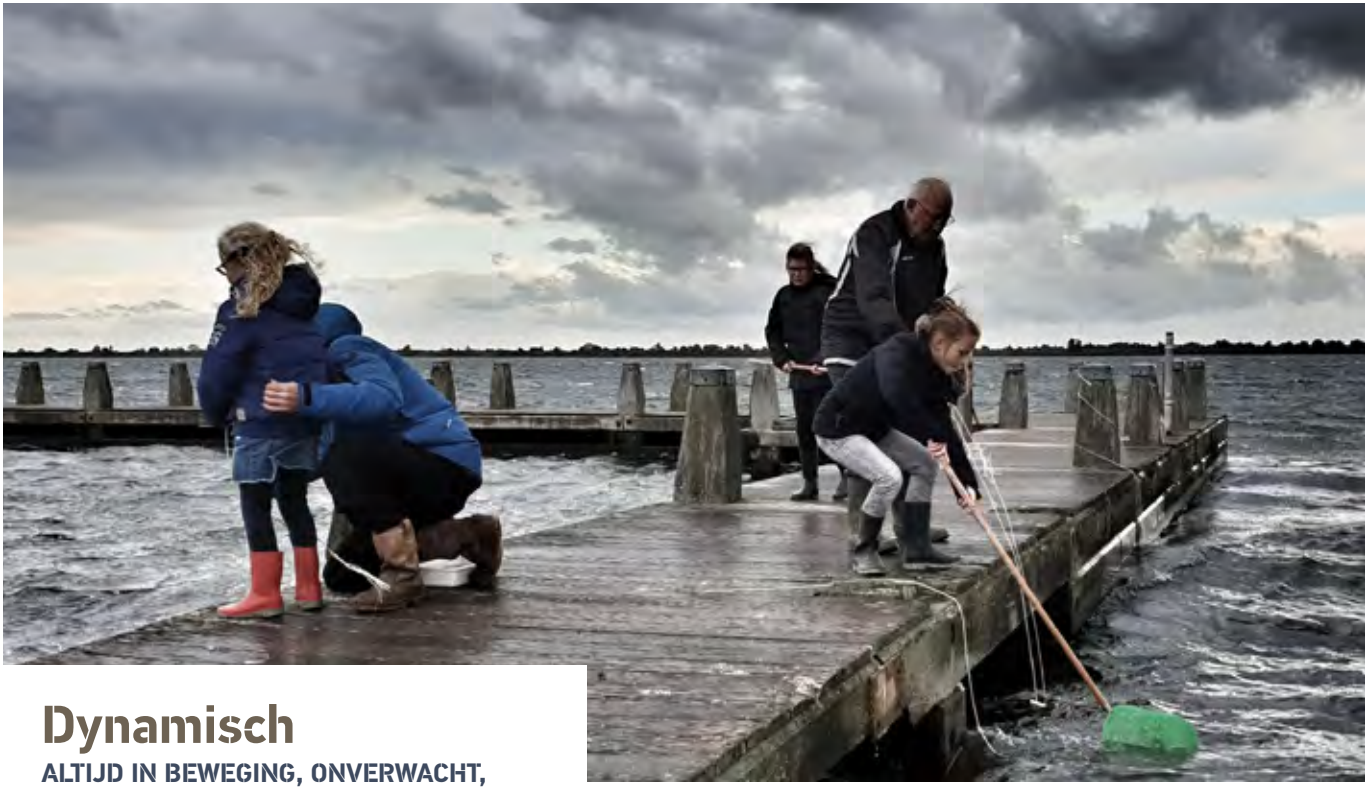

Dynamisch

ALTIJD IN BEWEGING, ONVERWACHT, SPANNEND

Natuur & landschap in Zeeland is altijd in beweging. De dynamiek is in alles te voelen en te zien. Onze gebieden kennen vele contrasten en dit zorgt voor onverwachte tegenstellingen, een enorme diversiteit op korte afstand van elkaar. Denk aan de verschillen tussen eb & vloed, zout, zoet & brak, binnendijks & buitendijks, kleinschalig & grootschalig, besloten & open. Dit maakt natuur en landschap in Zeeland een spannende ontdekkingstocht; je weet nooit wat je nu weer tegen komt.

De waardenmeetlat

Op de vorige pagina's staan de waarden. De waardenmeetlat toont de betekenis van elke waarde door de woorden eronder en door weer te geven wat te veel of juist te weinig van een waarde is. Dit helpt om ontwikkelingen in de juist richting te sturen.

VOORBEELD:

Natuur & Landschap is uitgesproken. Dus krachtig, eigenzinnig en trots. Dit betekent dat we meer zijn en willen uitstralen dan ingetogen trots, zonder door te slaan naar bluf.

ZO GEBRUIK JE DE WAARDENMEETLAT:

Stel vast wat je precies wilt beoordelen en geef voor elke waarde een score. Zo kun je snel zien of iets wel of niet past bij de identiteit van de Zeeuwse natuur & landschap en het gevoel dat we willen oproepen. Een 1 staat voor 'te weinig' en een 5 voor 'te veel'. Het midden, de 3, is precies raak.

IETS PAST ALS HET AAN DE VOLGENDE VOORWAARDEN VOLDOET:

- Scoort op minimaal drie waarden precies goed (3)
- Scoort op maximaal twee waarden een 2 of een 4
- Scoort nergens een 1 of een 5

Alles wat hierbuiten valt past niet en verdient een verbetering.

TIP

Gebruik de waardenmeetlat wanneer je zaken opstart, ontwikkelt of uitvoert. Bijvoorbeeld om te beoordelen of gedrag, een activiteit, een project of communicatie (zowel in tekst als in beeld) past bij de identiteit van natuur & landschap in Zeeland.

Te weinig	Precies goed	Te veel

Ondoordacht — **Vindingrijk** — Vergezocht

1 — 2 — 3 — 4 — 5

Slim, creatief, adaptief

Ingetogen trots — **Uitgesproken** — Bluf

1 — 2 — 3 — 4 — 5

Krachtig, eigenzinnig, trots

Kwetsbaar — **Robuust** — Onverwoestbaar

1 — 2 — 3 — 4 — 5

Overzichtelijk, inhoudelijk, kan tegen een stootje

Gelaten — **Pionieren** — Opportunistisch

1 — 2 — 3 — 4 — 5

Proactief, lef, innovatief

Statisch — **Dynamisch** — Chaotisch

1 — 2 — 3 — 4 — 5

Altijd in beweging, onverwacht, spannend

Vertaling identiteit naar specifieke gebiedseigen verhalen

Alle natuurgebieden en landschappen binnen Zeeland zijn anders en hebben hun eigen unieke gevoel binnen de identiteit van Natuur en Landschap in Zeeland.

Het karakter, de waarden en de overtuiging is voor alle gebieden gelijk. Alleen de belofte is per gebied verschillend. De belofte omschrijft namelijk het specifieke gevoel van het gebied, datgene wat het meest onderscheidend is.

Samen tellen de beloftes van alle gebieden op tot de overkoepelende belofte van natuur & landschap in Zeeland 'verrassend contrastrijk'.

De sferen van natuur & landschap in Zeeland

Om de contrasten binnen de Zeeuwse natuur en landschappen duidelijk naar voren te brengen, zijn vijf sferen gedefinieerd.

In principe kan elk natuurgebied en elk landschap aan één van de sferen worden gekoppeld. De sfeer geeft, samen met de waarden, richting aan een specifiek gebiedseigen verhaal.

1. Wateren – 'beleef de (onder)waterwereld'
2. Duin, strand en zoute waterrand – 'Beleef de kust'
3. Dijken, bomen, akkers en kreken – 'Beleef de polder'
4. Het oude landschap – 'Beleef het historisch landschap'
5. Schorren, slikken en zandplaten – 'Beleef de delta'

De volgende pagina's beschrijven de sferen en geven een voorbeeld van de uitwerking naar een gebiedseigen verhaal. De gebieden op de volgende pagina's zijn een voorbeeld van wat er mogelijk is. Op basis van de sferen en de waarden kan voor elk gebied een gebiedseigen verhaal worden gemaakt.

TIP

De **dikgedrukte** woorden in deze verhalen zijn belangrijk voor het overbrengen van de waarden en de belofte, oftewel het gevoel, van het gebied. Ook bij het vertalen van de verhalen naar teksten voor specifieke kanalen (bijv. website) of doelgroepen helpen de dikgedrukte woorden om het juiste gevoel over te brengen.

Wateren

‘BELEEF DE (ONDER)WATERWERELD’

Zeeland is water. En dan niet alleen de zee. Zoet, zout of brak; nergens in Zeeland is water ver weg. Water doet altijd wat met je, of je nu zoekt naar een actieve of rustige beleving. Of je nu op, in, aan of onder het water(oppervlak) wilt zijn. Van de Grevelingen, via de Oosterschelde en het Veerse Meer naar de Westerschelde.

Overal vind je bijzondere dieren en planten; sepia’s, zeepaardjes, anemonen, zelfs haaien komen hier voor. Nationaal Park Oosterschelde is een uniek zoutwaterbekken dat een fascinerende onderwaterwereld vertegenwoordigt. Te ontdekken als sportduiker maar natuurlijk ook gewoon door op je buik vanaf een steiger te kijken of krabbetjes te vangen met een netje of touw.

Nationaal Park Oosterschelde

Wateren

‘BELEEF DE (ONDER)WATERWERELD’

Zeeland is
Land in Zee

Vindingrijk

Robuust

Uitgesproken

Een dynamisch Nationaal Park met verrassend leven onder het water-oppervlak

Dynamisch

Pionieren

Het verhaal van Nationaal Park Oosterschelde

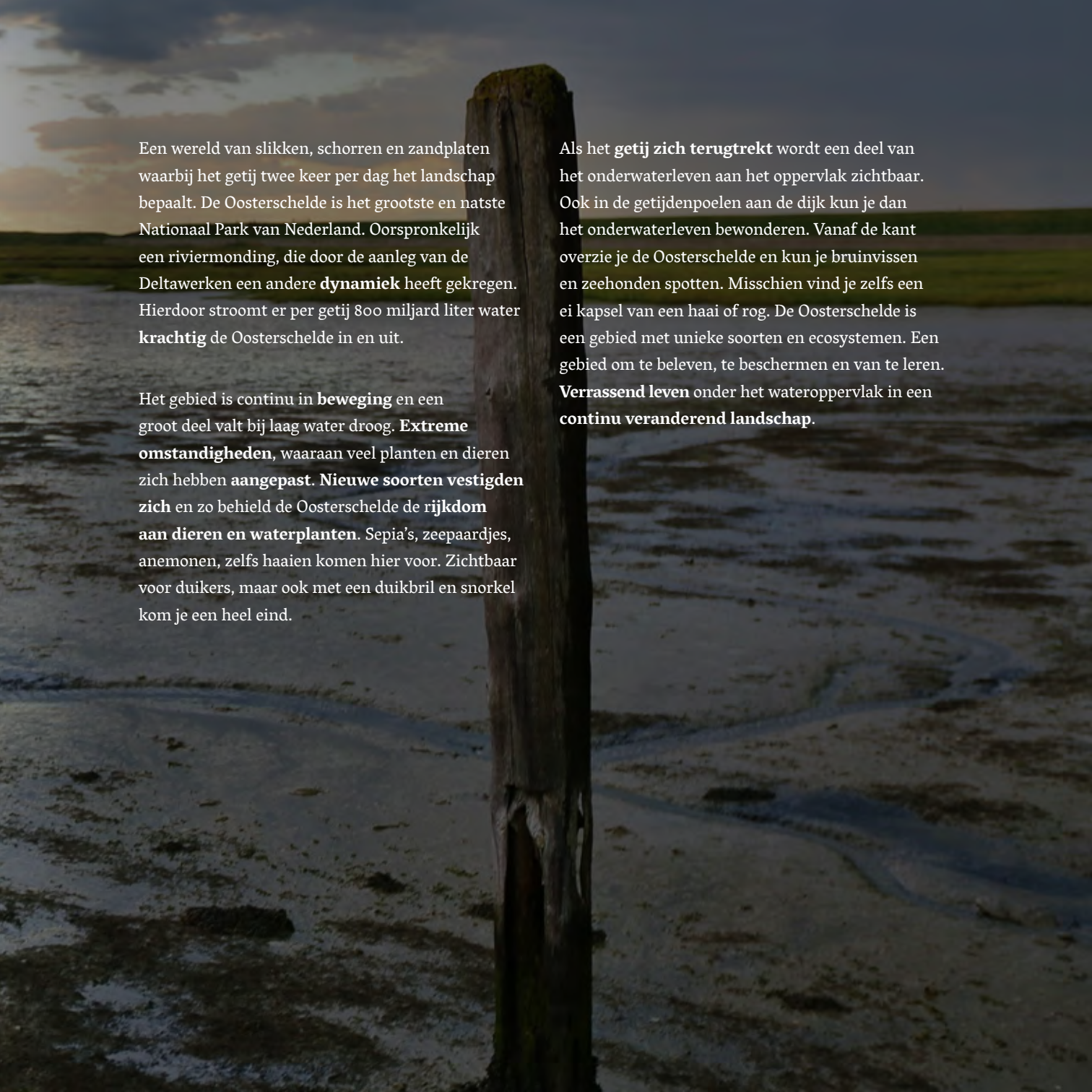

Een wereld van slikken, schorren en zandplaten waarbij het getij twee keer per dag het landschap bepaalt. De Oosterschelde is het grootste en natste Nationaal Park van Nederland. Oorspronkelijk een riviermonding, die door de aanleg van de Deltawerken een andere **dynamiek** heeft gekregen. Hierdoor stroomt er per getij 800 miljard liter water **krachtig** de Oosterschelde in en uit.

Het gebied is continu in **beweging** en een groot deel valt bij laag water droog. **Extreme omstandigheden**, waaraan veel planten en dieren zich hebben **aangepast**. **Nieuwe soorten vestigden zich** en zo behield de Oosterschelde de r**ijkdom aan dieren en waterplanten**. Sepia's, zeepaardjes, anemonen, zelfs haaien komen hier voor. Zichtbaar voor duikers, maar ook met een duikbril en snorkel kom je een heel eind.

Als het **getij zich terugtrekt** wordt een deel van het onderwaterleven aan het oppervlak zichtbaar. Ook in de getijdenpoelen aan de dijk kun je dan het onderwaterleven bewonderen. Vanaf de kant overzie je de Oosterschelde en kun je bruinvissen en zeehonden spotten. Misschien vind je zelfs een ei kapsel van een haai of rog. De Oosterschelde is een gebied met unieke soorten en ecosystemen. Een gebied om te beleven, te beschermen en van te leren. **Verrassend leven** onder het wateroppervlak in een **continu veranderend landschap**.

Duin, strand en zoute waterrand

‘BELEEF DE KUST’

De Zeeuwse kustlijn en de deltawateren blinken uit in diversiteit. Van binnenduinrand tot landgoederen of juist het strand. De uitgestrekte stranden van Zeeland behoren tot de mooiste van Nederland. Met een enorme kustlijn is kiezen moeilijk; van grote familiestranden tot kleinere natuurstranden. Van de Noordzee naar het binnenland zie je golvende duinen, natte duinvalleien en bossen.

En langs de deltawateren vind je een rijke flora van bijzondere plantensoorten als zeedistels, zeevenkel en strandbiet. Aan de Noordzeekust vind je juist bijzondere fauna zoals de nachtegaal en strandplevier. Wie weet sta je zelfs oog in oog met een ree of damhert.

NB: Deze sfeer aan de Noordzee kant is al zeer bekend maar de lading is nu vrij ‘plat’. Wij willen hier meer diepgang in aanbrengen en ook de spreiding bevorderen.

De Manteling van Walcheren

Duin, strand en zoute waterrand

'BELEEF DE KUST'

Zeeland is
Land in Zee
Vindingrijk
Robuust
Uitgesproken
Een blik-
verruimend
overgangs-
landschap
Dynamisch
Pionieren

Het verhaal van De Manteling van Walcheren

De Manteling van Walcheren, het meest **afwisselende** kustgebied van Zeeland. Een van de weinige plekken waar je in het landschap kunt zien hoe duinen op een natuurlijke wijze **ontstaan en veranderen**. Door de unieke werking van wind en water zie je er hoge duinen, natte duinvalleien en droge duingraslanden. In de loop der eeuwen heeft de mens in dit gebied zijn **sporen nagelaten**. Waterwinning en het aanplanten van bos hebben grote invloed gehad op het gebied. En door de bomen heen zie je de statige lanen en slingerpaadjes van de buitenplaatsen.

Nu, na het stoppen van de waterwinning **heeft de natuur het weer meer voor het zeggen**. Verschillende grazers maken het gebied opener en de duinvalleien komen terug. Zo biedt De Manteling van Walcheren **alles wat een natuurliefhebber zich kan wensen**.

Onderweg langs jonge polders, de beschutte binnenduinen en het geschoren eikenbos sta je **onverwachts** aan de open zee, a**lsof er een deur voor je open gaat**. Deze **grote variatie** zorgt voor een **enorme rijkdom aan planten en dieren**. Zo kun je zomaar een damhert tegenkomen. En ‘s avond ervaar je dat het hier nog echt donker is.

Oftewel, De Manteling is **een bijzonder gebied waar we trots op zijn**. Daarom zorgen we goed voor ons gebied. We houden rekening met de kwetsbaarheid van de natuur en vragen onze bezoekers dat ook te doen. Kom en **ontdek** de **verschillende landschappen** en wat ze met je doen.

Dijken, bomen, akkers en kreken

‘BELEEF DE POLDER’

Grote uitgestrekte polders met akkers, doorsneden door kreken en omzoomd door lange dijken. Door de mens veroverd op de zee. Hier zie je de lijnen in het landschap en kun je genieten van het enorme uitzicht en de bijzondere luchten.

De sfeer ademt cultuurhistorie en kenmerkt zich door vette klei, wuivende populieren en grillige knotwilgen. En om sommige huizen vind je typisch Zeeuwse erfbeplanting, met karakteristieke bomen, poelen en drinkputten. Samen met de akkers en boomgaarden geeft dit een inkijkje in waar ons voedsel vandaan komt. Zo wordt het gevoel van het kalme platteland versterkt; soms kun je uren wandelen zonder dat je een mens tegen komt. Dieren zijn er daarentegen in dit landschap genoeg; zwaluwen, witte kwikstaarten, hazen, steenuilen en ga zo maar door.

Staats-Spaanse Linies

Dijken, bomen, akkers en kreken

'BELEEF DE POLDER'

Zeeland is
Land in Zee
Vindingrijk
Robuust
Uitgesproken
Natuur &
landschap met
een voelbare
geschiedenis
Dynamisch
Pionieren

Het verhaal van de Staats-Spaanse Linies

Grootschalige polders met vele kreken en kreekjes; in het landschap van de Staats-Spaanse Linies gaan **natuur en cultuurhistorie hand in hand**. Een verrassend gebied waar mensen lange tijd slim gebruik maakten van de natuurlijke omstandigheden. Vanaf de Tachtigjarige Oorlog lag hier lange tijd het front en zo zijn de Staats-Spaanse Linies **gevormd door oorlogen**. Dijken werden doorgestoken waardoor kreken ontstonden.

Nog steeds zie je in het landschap de **lijnen van liniedijken, forten en vaarten**. Ze werden **aangelegd op strategisch belangrijke plaatsen**, zoals langs de vele stroomgeulen en kreken en op de weinige hoge en droge delen in het landschap. Wandelend of fietsend langs de linies kun je de **indrukwekkende geschiedenis ervaren**. Sommige verdedigingswerken zijn goed te zien, andere alleen met een geoefend oog te vinden.

Zo loopt in dit gebied, tussen het Zwin en de Braakman, de voormalige getijdengeul Passageule; vanaf 1672 de belangrijkste linie in West Zeeuws-Vlaanderen. Tegenwoordig een langgerekt natuurgebied waarlangs planten en dieren zich kunnen verplaatsen van oost naar west en vice versa. Want **nu maakt juist de natuur slim gebruik van dit door mensen aangepaste landschap**. De overblijfselen uit **een roerig verleden** zijn nu het leefgebied voor diverse soorten vogels, zoogdieren, insecten en amfibieën, zoals de zeldzame boomkikker. Eén van de bewijzen van de **vindingrijkheid** van de natuur.

Het oude landschap

‘BELEEF HET HISTORISCH LANDSCHAP’

Het oorspronkelijke landschap van Zeeland. Het Zeeland van voor de oudste inpolderingen. Hier geen rechte lijnen maar slingerende dijkjes en weggetjes. De ‘oer’ van Zeeland is voelbaar in de kleinschalige landschappen met kenmerkende kleine polders (de eerste van Nederland), fruitboomgaarde en rijke bloesem. Ringdorpen worden afgewisseld door hagen en lindes.

De historie die het landschap heeft gevormd kun je beleven. Bijvoorbeeld in de Zak van Zuid-Beveland en Yerseke-Moer is dit erg zichtbaar en voelbaar.

De Zak van Zuid-Beveland

Het oude landschap

‘BELEEF HET HISTORISCH LANDSCHAP’

Zeeland is
Land in Zee
Vindingrijk
Robuust
De kleurrijke
oerpolder
Uitgesproken
Dynamisch
Pionieren

Het verhaal van de Zak van Zuid-Beveland

Een karakteristiek cultuurlandschap, uniek door zijn kleinschalige dijkstructuur. In de Zak van Zuid-Beveland waken we zorgvuldig over één van de **oudste polderlandschappen van Nederland**. Hier voel je **de 'oer' van Zeeland**. In dit gebied geen rechte lijnen maar slingerende dijkjes en wegen, gevormd door **pionierende Zeeuwen** tijdens het eeuwenlange leven met het water.

Het **middeleeuwse landschapstype** is nog altijd herkenbaar; van oude polders, glooiende kreekruggen tot grenslindes. Karakteristieke dorpen zoals Nisse en Ellewoutsdijk maken de ervaring compleet. De oude percelen rondom verschillende dorpjes zijn **omzoomd door sleedoorn -en meidoornhagen**. In de lente ervaar je hier een **overweldigende bloesempracht**.

Zelfs buiten het **bloesemseizoen** is het **adembenemend kleurrijk** in de Zak van Zuid-Beveland, onder andere door de fruitbomen en hun oogst.

Wandel langs boomgaarden, brilletjes en kreken. In strenge winters waan je je al schaatsend over de welen in een Anton Pieck-achtig landschap'. Bij elke bocht wacht weer een verrassend doorkijkje. Er is zo veel te zien en te ontdekken; van de typisch Bevelandse boerderijen tot de bloemdijken. Misschien hoor of zie je zelfs een lachende groene specht. **Kom en ontdek onze kleurrijke oerpolder.**

Schorren, slikken & zandplaten

‘BELEEF DE DELTA’

De verwondering dat er ook land buitendijks ligt, dooraderd door kreekjes met in de verte een overgang van slik naar getijdegeul. Schorren, slikken en zandplaten zijn van grote waarde voor de natuur en een typisch onderdeel van het Zeeuwse landschap. Op schorren en in slikken en zandplaten leven miljoenen bodemdiertjes zoals wormen, krabben, kreeftjes en schelpdieren. Ze vormen de ideale plek voor vogels die er komen rusten en voedsel zoeken. Vanaf vrijwel alle kusten van de binnenwateren van Zeeland zie je deze bijzondere gebieden, ervaar je de dynamiek van eb & vloed en proef je de historie van verdronken land of dorpen. Sommige van deze, zeer kwetsbare, gebieden zijn toegankelijk onder begeleiding van een gids. Dat is pas een echt unieke ervaring.

Voorbeeldgebieden

Schorren, slikken & zandplaten

‘BELEEF DE DELTA’

Voor de sfeer ‘Schorren, slikken & zandplaten’ is geen voorbeeld verhaal uitgewerkt. Voor de uitwerking van gebiedseigen verhalen voor deze sfeer kan worden gedacht aan de volgende gebieden:

- Verdronken Land van Saeftinghe
- Rattekaai
- Krabbenkreek
- De Prunje
- Inlagen Noord-Beveland

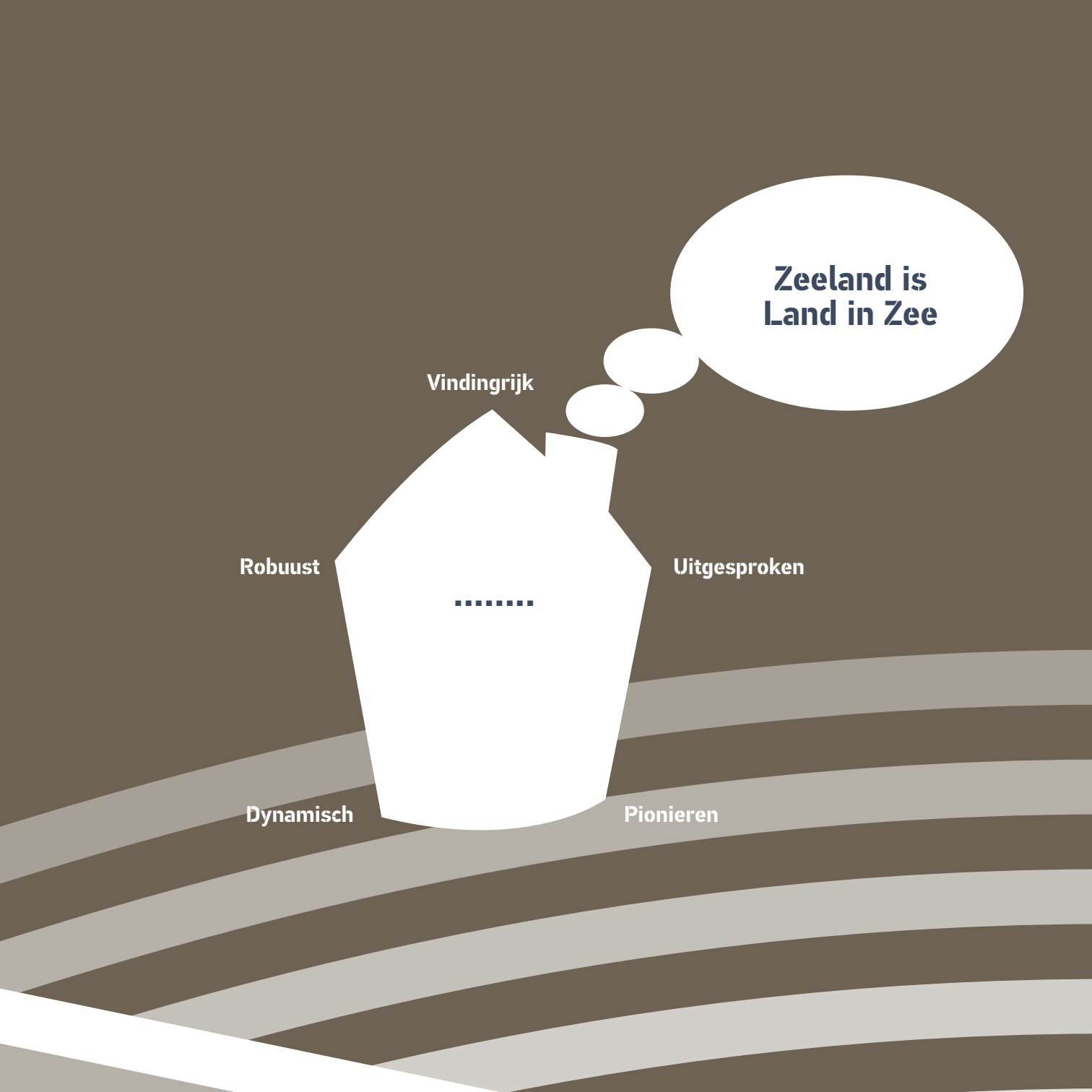
Zeeland is
Land in Zee
Vindingrijk
Robuust
Uitgesproken
.....
Dynamisch
Pionieren

De identiteit van natuur & landschap in Zeeland in de praktijk

Praktische handvatten en voorbeelden

Om altijd en overal hetzelfde gevoel van natuur & landschap in Zeeland mee te geven is het belangrijk dat alle elementen kloppen bij de identiteit. Van de inrichting van de natuurgebieden tot de promotiecampagne en georganiseerde activiteiten.

In dit deel staan ter inspiratie een aantal voorbeelden beschreven die wel of juist niet passen. Dit geeft praktische handvatten om het merk toe te passen in de praktijk. De waardenmeetlat speelt daarbij een belangrijke rol.

Invloed van de identiteit op ontwikkeling van natuur & landschap in Zeeland

De belofte ‘verrassend contrastrijk’ en de richtlijnen die al bestaan voor het merk ‘Zeeland, Land in Zee’ geven samen met de waarden sturing aan de inrichting, doorontwikkeling en belevingsconcepten van de gebieden.

Zo willen we alleen activiteiten toelaten die passen bij het gebied en die de robuustheid ervan niet in gevaar brengen. Waar mogelijk benadrukken we de dynamiek en met duidelijke informatie geven we aan wat er te zien en te beleven is.

Natuur & landschap in Zeeland is altijd in beweging, daarom kan elk bezoek anders zijn. Door de identiteit te volgen bij alles wat we doen blijft het gevoel en de identiteit toch elke keer herkenbaar.

Zo brengen we over hoe bijzonder en contrastrijk alle verschillende gebieden in Zeeland zijn.

Herkenbaar in communicatie

Voordat mensen naar een gebied komen zullen ze zich eerst oriënteren. Bijvoorbeeld door het lezen van een folder of het bekijken van een website. Dat is het begin van de beeldvorming en de verwachtingen van het gebied. Communicatie, zowel in tekst als in beeld, is een krachtig middel om deze verwachtingen te beïnvloeden.

Het is daarom belangrijk dat de communicatie past bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland. Als de verwachtingen worden waargemaakt hebben mensen een betere beleving en is de kans dat ze hun ervaringen doorvertellen en de waarde van de natuur en het landschap begrijpen en waarderen groter.

TIP

De waardenmeetlat is hierbij een handig hulpmiddel. De voorkant van een folder of de homepage van een website moet altijd op alle waarden perfect, dus een drie, scoren en passen bij de richtlijnen op de volgende pagina. Overige zaken zijn geschikt als geen enkele waarde rood (1 of 5) en slechts twee waarden oranje (2 of 4) scoren.

De identiteit van natuur & landschap in Zeeland in tekst...

Bij het overbrengen van een gevoel gaat het niet om ‘wat’ er feitelijk staat, maar om ‘hoe’ de tekst geschreven is.

- Zeeuwse teksten zijn qua stijl: kort van stof
- En qua inhoud: lang van blik

De volledige schrijf- en huisstijl en meer inspiratie vind je in de handleiding van het merk Zeeland Land in Zee op
https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/zee1500640

...en in beeld

Beeld is een krachtig middel om een gevoel over te brengen. Daarom is het belangrijk dat alle beelden met betrekking tot natuur & landschap in Zeeland het juiste gevoel uitstralen.

De volgende pagina's geven richtlijnen voor typisch Zeeuwse beelden en voorbeelden van beelden die wel of juist niet passen. Ook deze richtlijnen sluiten aan bij bij die van 'Zeeland, Land in Zee'.

TIP

Soms is het nodig om af te wijken van de richtlijnen. Bijvoorbeeld om een specifieke activiteit of natuurelement in beeld te brengen. De waarden helpen dan om het beeld toch zo veel mogelijk in lijn met de identiteit van natuur & landschap in Zeeland te brengen.

Passend beeldmateriaal

- Hoge kwaliteit en professioneel;
- Verzorgd en clean zonder kil te worden;
- Herkenbaar Zeeuws landschap;
- Heldere kleuren;
- Natuurlijke scenario's;
- Perspectief 'het gevoel van oneindigheid' of gericht op een specifiek onderwerp dat wordt uitgelicht;
- Mensen in beeld zijn gefocust op een actie of op een resultaat;
- Juist verhouding beelden met en zonder mensen (afhankelijk van doel).

Niet passend beeldmateriaal

- Amateuristisch of onscherp;
- Rommelig of kil;
- Warme of opzichtige kleuren;
- Zichtbaar in scene gezet;
- Sterk ingezoomd, zonder zichtbare context;
- Groepen mensen zonder focus op de beleving.

Te weinig	Precies goed	Te veel

Ondoordacht — **Vindingrijk** — Vergezocht

Slim, creatief, adaptief

Ingetogen trots — **Uitgesproken** — Bluf

Krachtig, eigenzinnig, trots

Kwetsbaar — **Robuust** — Onverwoestbaar

Overzichtelijk, inhoudelijk, kan tegen een stootje

Gelaten — **Pionieren** — Opportunistisch

Proactief, lef, innovatief

Statisch — **Dynamisch** — Chaotisch

Altijd in beweging, onverwacht, spannend

Dit beeld laat geen herkenbaar Zeeuws strand zien. De foto kan om het even waar langs de kust zijn gemaakt. Daardoor voelt deze foto onvoldoende uitgesproken en dynamisch. Ook de waarde vindingrijk en de belofte 'verrassend contrastrijk' komen niet over.

✗ Past niet bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland

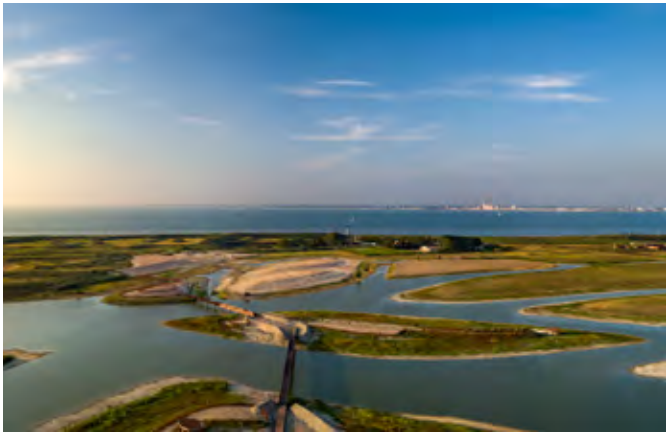

Te weinig	Precies goed	Te veel

Ondoordacht — **Vindingrijk** — Vergezocht

Slim, creatief, adaptief

Ingetogen trots — **Uitgesproken** — Bluf

Krachtig, eigenzinnig, trots

Kwetsbaar — **Robuust** — Onverwoestbaar

Overzichtelijk, inhoudelijk, kan tegen een stootje

Gelaten — **Pionieren** — Opportunistisch

Proactief, lef, innovatief

Statisch — **Dynamisch** — Chaotisch

Altijd in beweging, onverwacht, spannend

Een krachtig en weids beeld waarbij je ziet hoe het landschap op een vindingrijke manier is aangepast door de mens. Door de hoek van waaruit de foto is genomen heeft dit beeld ook een dynamisch gevoel. Daarbij laat het verschillende landschapstypen zien, dus ook de belofte 'verrassend contrastrijk' komt naar voren.

✔ Past bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland

Belevingsconcepten

Natuur & landschap in Zeeland is op veel manieren te ontdekken. Verschillende organisaties bieden excursies, wandelingen en fietstochten aan. Maar er is nog veel meer te beleven. Op de volgende pagina's een aantal voorbeelden van passende belevingsconcepten.

De Deltawagen

Een caravan waar vrijwilligers zich voor kunnen aanmelden. Wie vol energie over de Oosterschelde kan vertellen en een weekend of midweek in de Deltawagen wil overnachten is welkom. Kinderen kunnen hier hun 'onderwaterbrevet' halen en er worden onderwater beelden getoond. Vindingrijk en eigenzinnig. Ook het gevoel van 'verrassend contrastrijk' komt naar voren door de steeds wisselende verhalen.

✔ Past bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland

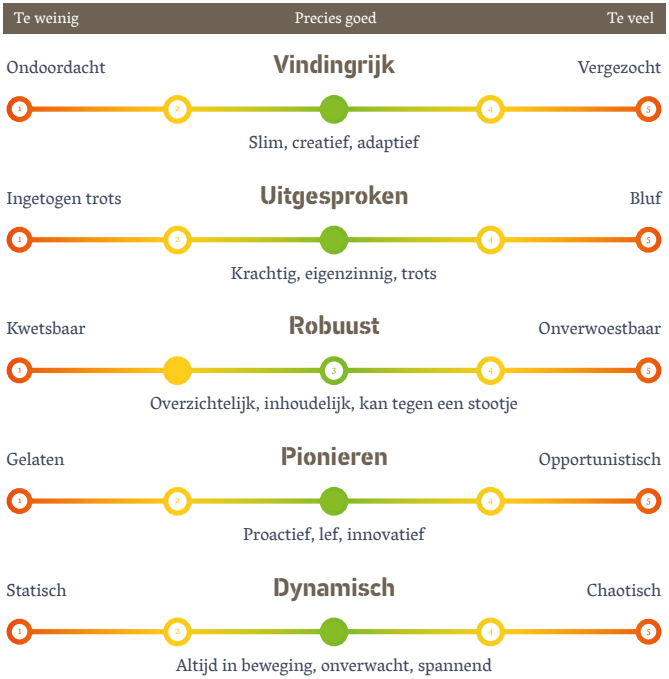

Zeeuwse Zilte Zaligheden excursie

Onder leiding van een gids speur je naar Zilte Zaligheden uit de Oosterschelde. Je ontdekt de beste vindplaatsen en leert wat eetbaar is. Daarnaast vertelt de gids alle ins en outs van het Nationaal Park Oosterschelde en de plant en diersoorten die daar aanwezig zijn.

✔ Past bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland

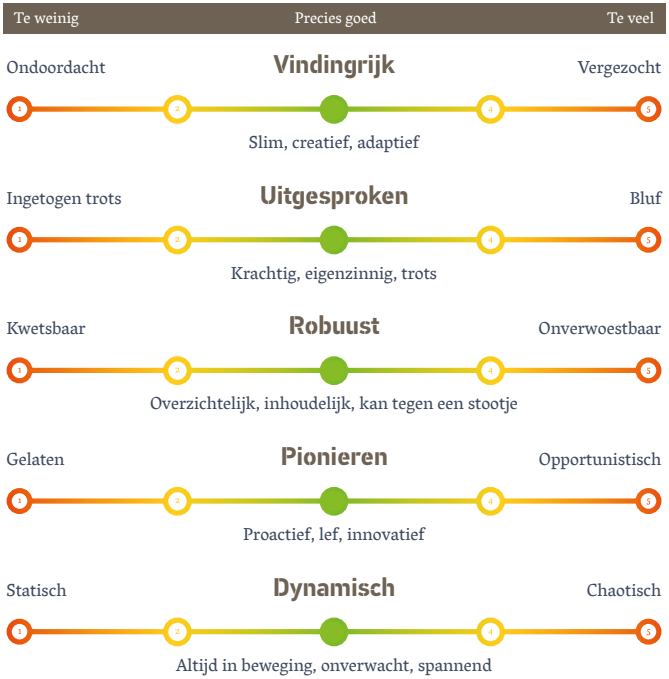

Excursie door Het Verdronken Land van Saeftinghe

Deze excursie is een fysiek pittige activiteit, maar een onvergetelijke belevenis. Je wandelt over schorren, waadt door getijdengeulen en geniet ondertussen van het landschap, de flora, fauna en de verhalen die de gids vertelt.

✔ Past bij het gevoel van natuur & landschap in Zeeland

Te weinig	Precies goed	Te veel
Ondoordacht	**Vindingrijk**	Vergezocht
	Slim, creatief, adaptief	
Ingetogen trots	**Uitgesproken**	Bluf
	Krachtig, eigenzinnig, trots	
Kwetsbaar	**Robuust**	Onverwoestbaar
	Overzichtelijk, inhoudelijk, kan tegen een stootje	
Gelaten	**Pionieren**	Opportunistisch
	Proactief, lef, innovatief	
Statisch	**Dynamisch**	Chaotisch
	Altijd in beweging, onverwacht, spannend	

Tot slot: consistent en consequent waarmaken

Alleen als alle betrokken organisaties samen bouwen aan een nog sterkere identiteit behalen we het doel; waardering en respect voor onze natuur en ons landschap door bewoners, bezoekers en toeristen.

Het verschil zit in de details; heb jij een goed idee of kun je juist ondersteuning gebruiken in het tot leven brengen van de identiteit van natuur & landschap in Zeeland? Neem contact op met natuurbeleving@zeeland.nl

In Zeeland koesteren we onze natuur en zijn we ons bewust van de kwetsbaarheid ervan. Onze Zeeuwse volksaard en het leven met ruimte, wind en water vormen onze natuur en landschappen en hoe we ermee omgaan. We versterken en ontwikkelen. Zorgzaam en nuchter, maar ook ondernemend en innovatief.

Uit het verhaal van natuur & landschap in Zeeland

Colofon

Deze gids is een uitgave van de Provincie Zeeland

TEKSTEN
Provincie Zeeland, VVV Zeeland en New Growth Strategies

VORMGEVING
Gewoon Arie

BEELDEN
www.beeldbank.zeeland.nl, Ton Stanowicki, Ben Biondina, Jan Kooren, Sky Pictures, Percy's, Ria Overbeeke, Xander Koppelmans, Linda Raaphorst, Janny Bosman, Provincie Zeeland, Limit fotografie - Jan de Carpentier, Georgette Stam, IVN, VVV Zeeland, Nationaal Park Oosterschelde en Natuurmonumenten

MET DANK AAN
Allen die een bijdrage hebben geleverd aan het tot stand komen van deze merkgids o.a. partners als IVN, VVV Zeeland, Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Terra Maris, Natuurmonumenten, Nationaal Park Oosterschelde, Staatsbosbeheer, Kenniscentrum Kusttoerisme en Het Zeeuwse Landschap